

Na černomořské tržnici Foto: Ivo Havlík

Krym, Potěmkinovy vesnice, Ukrajinská mafie a Česko

JOSEF ONDROUCH

Zprávy o hrdinském přemísťování do předem připravených ústupových pozic ukrajinských jednotek připomínají dobu před 80 lety. Měla by i letos přinést mír; nikoliv přijetím Ukrajiny do NATO nebo poskytnutím jaderných zbraní nešťastné zemi, jak to žádá její vůdce.

Sen prohnáného rádce Johnsona i hlavního představitele americké války do posledního Ukrajince, který by Ukrajinu proti Rusku dostal do pozice Izraele vůči arabskému okolí, musí zůstat hluboko v temné noci, osamocen v myslí starce Bidena. Preventivně se omilostnil. Popřejme do důchodu sbohem jemu i těm, kteří stojí v cestě míru. Chtějí další víc než dvojnásobné už dnes šílené zbrojení, které už dvakrát vedlo k vyvraždění desítek milionů především mladých lidí. Na přání Zelenského volajícího po atomové zbraní, je jediná odpověď: „Nikdy“ slovy spisovatele Kena Folleta a jeho knihy „Never“. Přčetly ji miliony lidí na celém světě i u nás. Doporučuji i naším politikům jako povinnou četbu. Pak snad pochopí, že jedinou cestou z krize na okraji propasti sebezničení je diplomacie, jednání a ukončení té nejhorší války na Ukrajině.

Krym jádrem problému

A to nejen těch současných. Krym byl středobodem mnoha válek a tragédií milionů obětí a i těch, kteří války o Krym vedli. V době Karla IV. postihla Krym černá smrt. Odtud první morová smršť zasáhla celou Evropu. Krymská válka o pět století později znovu otrásla Evropou. Zemřel car poraženého Ruska, ale také iniciátor války Napoleon Bonaparte skončil neslavně zbaven trůnu a zapomenut. Odstrašující osud čekal i posledního uchvátitele ruského Krymu Hitlera.

Představa, že se Rusko nechá připravit o Krym, který stál tolik krve a lidských životů, je nereálná. Absurdní byly představy o tom, že po rozpadu SSSR, postihne totéž Ruskou federaci. Rusko považovali až za tak slabé, že si nechá líbit jazykové a existenční znásilnění desítek milionů Rusů. I na Ukrajině zbavení rodného jazyka se měli podříditi, stát občany druhé kategorie a být nepřáteli svých rodných bratrů v Rusku tak, jak jsme toho svědky v pobaltských republikách.

Rusko bylo přes odstrašující příklad osudu Rusů v Pobaltí ochotné souhlasit se zachováním ruských oblastí v Ukrajině. O tom byly dohody Minsk I a Minsk II. Ty ale Ukrajina ani západní garantí nikdy neplnili. Jen rozdmýčovali válku, zbrojili a připravovali plné ovládnutí ruských oblastí.

Ruský Krym v tom hrál zvláštní roli. Cílenému členství Ukrajiny v NATO vévodil enormní zájem o největší ruskou námořní vojenskou základnu v Sevastopolu. Perličkou všeho bylo vyhrožování Rusku atomovou zbraní přední političkou Ukrajiny Timošenkovou. Za této situace se uskutečnilo na do značné míry stá-

toprávně už autonomním ruském Krymu referendum. Občané Krymu v referendu potvrdili Krym jako součást Ruské federace.

Rusko bylo ochotno se smířit s Ukrajinou v daných hranicích, budou-li plněny Minské dohody a přijat ruský statut Krymu. To však od začátku neholdal plnit Kyjev. Stupňoval zbrojení a rozpoutal válku proti Rusům na východě Ukrajiny. Stupňování příprav pro vstup Ukrajiny do NATO vedlo k rozhodnutí Ruska zahájit dodnes eskalující válku. Konec Bidena a nástup nového prezidenta USA přinesl naději, že bude válka ukončena a položen základ trvalého mírového uspořádání. Mělo by vrátit Krymu kouzlo starořeckých bájí, podobné těm opřádajícím Kypr; rovněž místo neustálých válek, dnes přece blíž legendě o bohyni lásky Afrodité než k dějišti neustálých válek. Tu poslední jsem tam v roce 1974 prožíval na obou znepřátelených stranách. Chválabohu válčit přestali a i když ne zcela smíření, žijí Kypřané už půl století v míru.

Poloostrov bájného

kouzla Tauridy zbavený

Aby se Krym stal bájným místem vítajícím hosty z celého světa podobně jako Kypr, by nemělo být tak obtížné. Už tomu tak bylo v době Sovětského svazu, kdy tam byli doma Rusové, ale i menšinová Tataři a ještě méně menšinová po válce přichozí Ukrajinci.

Proč potom mají mít všichni jasno, že Krym je ukrajinský, když na poloostrově téměř žádní Ukrajinci až do roku 1954 nebyli? Přesto ho Ukrajina dostala od Chruščova darem. Před tím byl už třetí století ruský, nikdy ukrajinský. Formální přiřazení autonomní ruské republiky Krymu v rámci SSSR k Ukrajinské SSR přes výrazný nesouhlas Rusů na Krymu tolerovali. Komplikovali to Tataři. Kolaborující Tataři s Němci, které Chruščov s Brežněvem s jeho ukrajinskou mafii po osvobození Rudou armádou vysídlili, na Krymu v 50. letech nahradili masovým přesídlením Ukrajinců. Tak vznikla na ruském Krymu ukrajinská menšina. Aby byla situace ještě složitější, začali se vracet na Krym vysídlení Tataři. Začalo se tvrdit, a dodnes tomu tak je, že Krym je ukrajinský.

Vše by měl vysvětlit v Česku i k tomu jmenovaný plukovník pro strategickou komunikaci Otakar Foltýn. Ale metody bývalého šéfa vojenské policie, to, že sloužil v NATO v Kosovu s generálem, v jehož kanceláři dnes pracuje, prezidentem Pavlem, bývalým špiónem a komunistickým funkcionářem Jakešova režimu, nezní příliš mírově. Ani metoda vysvětlování, jakési Foltýnovy házení moudra „sviním“ není vhodné pro mírovou diplomacii. Proto tentokrát musel s vysvětlením přijít někdo věrohodnější než příliš přímočarý policista a voják plukovník Foltýn.

Proclívání knih i ze Západu

S instruktážní informací pro poslance přispěl kolektiv badatelů Slovanského ústavu České akademie věd. Oprášená starší štědře dotovaná knížečka „Krym v dějinách, literatuře a médiích“ měla plnit uvedený účel; ale politici čtou jen krátké zprávy na Seznamu nebo podobně úsporné zpravodajství na internetu v angličtině. Účelové vykreslení Krymu poněkud komplikované a rozvláčené skrývá v akademickém balení manipulaci s fakty. Opomíjí zásadní informace i dějinná období ve snaze ruský Krym učinit ukrajinským. Z Tatarů je najednou Rusy pronásledovaný národ a z Rusů agresivní impérium dopouštějící se genocidy a dalších zločinů. Text brožury je dlouhý a formálně málo čtivý.

Dal jsem přednost knihám o Kypru renomovaných a známých spisovatelů, L. N. Tolstému a dalším, jako je básník Puškin a mnohostranný klasik Gogol. Čerpal jsem především z anglických pramenů. Z mnoha knih mohu doporučit u nás nevydanou čtivou knihu plnou faktů „Catherine the Grate & Potemkin“ (Kateřina Velká & Potěmkin) od Simona S. Montefioreho.

S dalšími knihami ze zahraničí to ale zřejmě nebude už tak jednoduché. Formálně jsem si mohl objednat knížky v ruštině. Zákazu se však rovná sankce na platby do Ruska. Z dílny ministra Rakušana přichází nově proclívání knih, dokonce i ze Západu. Zřejmě poté, co se nový americký prezident stal pro vládní představitele osobou odpudivou, šilencem nebo xenofobním prasetem, začala Rakušanova celní správa knihy ze Západu proclívat. Když nejde prozatím koupit knihy zakázat, dostane kupující knihu, pokud ho neodradí kalvárie celní procedury mnohem později a musí zaplatit za „proclení“ dodatečných 500 Kč. Jinak bych už zaplacenou knihu „Turkey and the Crimean War“ – *Turecko a Krymská válka* od Adolphe Sladea nedostal. O peníze z důchodu jsem musel zkrátit jídelníček a podporu ZTP/P postiženému synovi. Pro příště budu muset počítat i s průtahy kvůli celní byrokracii.

Předělem v historii Krymu byl rok 1873. Z ruského Krymu Kateřinin spoluvládce Potěmkin ovládl Černé moře a ruské lodě mohly ploupat přes Dardanely. I na jihu se splnil ruský sen o přístupu na volné moře.

Krym před Potěmkinem

Středověký Krym se ve XIV. století stává kvetoucím centrem obchodu s převažujícím vlivem středověké republiky Janova. Rozkvět je narušen tatarským chanátem a jeho válečným tažením. O tehdejším Krymu pojednává Vlastimil Vondruška v *Lucemburské epopeji III* v podání historky janovského vojáka Felipeho. Zaznívá v kruhu studentů v hospůdce Prahy Karla IV.

MŮJ HORSKÝ PŘÍBĚH NA POZADÍ PROMĚN BESKYDSKÉ TURISTIKY

JAROMÍR ŠLOSAR

Vpátání po genech svých pohybových aktivit se musím vrátit na samotný počátek 20. století. Tehdy můj děda Jiří, vyrůstající v rodině *vzdělané a šlechtné ženy a velkého vlastence* (z dopisu prately Andy), ve svém kladenském rodišti vstupuje do Sokola. Najdu ho na velké, secesně adjustované fotografii. Uprostřed horní řady žactva v sokolských stejnokrojích s čákou na hlavě je ten nejvyšší.

Jak později zjistím, nešlo jen o klukovské vzplanutí. 6. února 2008 *Kladenský deník.cz* přináší pokračování seriálu o historii kladenské atletiky. Ve třetí části cyklu zmiňuje atletické závody s mezinárodní účastí, které se na rozloučenou se starým hřištěm konaly 19. července 1914. Sokol Kladno reprezentuje mj. sprinter Šlosar. Tenkrát si také koupí plátnem vyztuženou *Mapu království českého pro cestující, turisty, cyklisty atd.*

V posledních desetiletích Rakouska–Uherska se v Kladnu vzdálených Beskydech objevují první turisté. Využívají třeba pohostinství Hotelu Duda na Starých Hamrech nebo ubytování na Gruni. Na Lysé hoře už od konce 19. století stojí německá Albrechtova chata. Pokrokové ostravské střední vrstvy putující od Frýdlantu cestou na Lysou mjejí Satinské vodopády a kousek výš hospodářství Veličkových.

Jednu ze svých beskydských črt

jsem nazval *Dopis Romaně, dceři Pepy Veličky*. Romana je současná majitelka legendární hospůdky *U Veličků*. Jejím předchůdcem byl Romanin tatínek Pepa, můj kamarád. Následující úryvek ledacos objasňuje:

...Když jsem dopil, dolil mi jaksi samozřejmě. A sobě taky. Ovanula mě vůně pryskyřice. Po chvilce poznamenal: „Tady se dělával pašinčok.“

„Pašinčok?“ byl jsem zvědavý. Lidové receptury mě uchvacují. Jasně, na „pašínku“ rostly jalovce! Zbytek vím od tvého táty: Devadesátiprocentní líh se napůl naředil vodou, přidala se hrst jalovčinek, a když se vyluhovaly, chutnalo to prý jako borovička.

„Pašinčok“ nabízeli prvním lysohorským turistům, když ještě Vaše hospůdka nestála. Tvůj tatínek to znal taky jenom z vyprávění svého tatínka: *Že doma pekli chleba, že vždycky bylo nějaké to mléko a kousek špeku, a když poutník kráčel na Lysou horu, tak ho pozvali a pohostili. Ta Vaše krásná dřevěná hospoda je až z třiatřicátého roku minulého století, až se hory více začaly hýbat letními hosty...*

Nejen můj děda Jiří praktikoval myšlenky Miroslava Tyrše, také jeho starší sestra Anežka, prateta Anda, holdovala zdravému pohybu. Nakažila jim i svoje neteře. V jednom z dlouhých dopisů po Třech králích v dvaapadesátém roce mojí kmoťe Jiřině zmiňuje: *Já chodím hodně na vycházky a prospívají mi*. Pratety Andy si všichni vážili. Když jsem začínal s pobyty na horách, babička z maminičny strany mi často připomínala tetino úsloví, *hory jsou krásné, ale zrádné*. Jestli to tak Anda skutečně řekla, nevím.

Co vím určitě, prateta se svými neteřemi Jiřinou a Libuší v 50. letech jezdily do Vysokých Tater. V dopise Jiřině z Kladna do Václavovic se k tatranskému pobytu vrací. Část listu ocituju, protože z něj na mě dýchla poezie. V Kladně 6. 8. 54.

Jiřinko, jest pondělí odpoledne, v tuto chvíli krásně, teple svítí slunce... Sedím v kuchyni u stolu, píší a dívám se na kousek vinice, co jest pod okny. Malé hrozny vína visí mezi pnoucími se větvemi. Co všechno ten malý kousek vinice mi připomíná... Náš společný bezstarostný zájezd v Tatry. Volné vycházky k Studnickám, společná kuchyně před túrou, Rysy, Popradské pleso, stráně a vycházky horskými lesy, „Hotel Kriváň“, naše dočasné bydlení, restaurace, Solisko, skokanský můstek, Štrbské pleso, pstruzi volně plovoucí a lodičky a my v nich s tak milou společností. Jak jest to již tak dávno... Proč jen přicházejí ty milé vzpomínky? Toto všecko zavinila ta malá vinice pod mými okny...

Posumu se jen o pár roků dál. Opět Vysoké Tatry

Na barevné fotografii před Štrbským plesem sotva tříletý sedím na dřevěném zábradlí ze stran jištěný babičkou a mamkou. Obě jsou v letních květovaných šatech. Vedle mamky stojí tatka, vedle babičky děda. Chlapi shodně v hnědých kalhotách a světlých košilích s krátkými rukávy. V pozadí husté lesy a nad nimi skalnaté štíty hor. Jsme tu na výletě *Spartakem* s maminičnými rodiči.

Neodpustím si teď citaci z Andina dopisu své neteři z jara šestapadesátého roku: *...Nyní, jak jsi, Jiřinko, psala o tom „Spartaku“, tak se o ty plechové vozíky zajímám. Libuše mi je ukazovala. Opravdu, Jiřinko, ten „Spartak“ zvoni plechem. Mám dojem, že je to jen taková sportovní hračka, že to nemá mnoho životnosti. Ale za tu radost Felixe to stojí... Felix je můj tatka a Jiřina s Libuší jsou jeho sestry, moje tety.*

Tak s tím *Spartakem* jsme pak absolvovali řadu výletů. Přírodní duše přitahovalo Slovensko, a tak jezdíme třeba do Jánošíkových dier a do Sulovských skal. Seděl jsem vzeadu u okna a sledoval krajinu za ním. To mě bavilo. Strečno. Váh. V neděli srocení venkovanů před kostelem, chlapi v oblecích a ženské v krojích. A jezdili jsme do Beskyd. Ještě dožívaly poslední salaše. Na jedné černobilé fotce hledám u tatky záchranu před ovcemi.

Tahle směska neklidných genů předků a zvědavosti

mě utvářely. Když zvládnu plynulé čtení, vmíchám do ní dobrodružnou a přírodní literaturu.

Na konci léta 1971 se třemi kamarády, Jerrym, Tomem a Jeanem, vytvoříme trampskou osadu *Beskyd*. No, hrajeme si na trampy. Líbil se mi totiž životní styl o pár let staršího souseda Jendy. Z hor se vracíval v khaki zeleném a s tornou na zádech. Čhtěl jsem být jako on! Zároveň mám touhu zdolávat kopce, prožívat dobrodružství v přírodě a radovat se z našlapaných kilometrů. Zpočátku z Václavovic chodíme pěšky i k vlaku do Frýdku! Dneska se tomu usmívám. Jsme něco mezi trampy a turisty. Každopádně milujeme pobyt v přírodě.

Když jsem zhruba ve stejné době napsal dopis spisovateli Jaromíru Tomečkovi, jehož knížky mě provázely od dětství, obratem přišla odpověď. Rozmáchlým písmem mi sděluje: *...Vaše řádky mi připomněly mé studentské chvíle v Kroměříži: i já se tak s kamarády uchyloval do lesů, na Hostýnské hory, do Beskyd, do Chřibů. A drží mě to – chválabohu – dodnes...* To teprve byla voda na můj mlýn!

Jindy mi Jaromír píše, že bych si měl přečíst *Walden čili Život v lesích* amerického spisovatele a filozofa Henryho Davida Thoreaua. Nevím ale o nikom, kdy by mi knížku půjčil. K Thoreauovi se dostanu až za dvacet let, kdy v antikvariátu objevím *Toulky přírodou*, pražské vydání z roku 1925. K esejům *Chůze* a *Podzimní barvy* se pak budu stále vracet. V devadesátých letech znovu vychází *Walden* a pak další Thoreauovy převážně esejistické knihy. Dozvím se, že Henry David Thoreau byl jedním z duchovních otců hippies, hnutí, které mi bylo vždy sympatické.

VELKÁ ČANTORYJA aneb SLEZSKÝ BLANÍK. - nejvyšší vrchol Slezských, respektive Těšínských Beskyd, v České republice (995 m n. m.). Podle pověsti hlubiny hory skrývají rytře, kteří - když bude nejhůř - odbojně vyrazí ven. Dominanta pohorí tvoří jakousi protihradbu blízkým Moravsko-slezským Beskydám. Celý hřeben mohutného horského masivu tvoří státní hranici mezi Českem a Polskem. Archivní fotografie zobrazuje horskou chatu, která na české straně hraniční čáry (kats-tr obce Nýdek) turistům slouží od přelomu let 1903/1904.

Když pak na samém konci minulého století vydám

knížku do kapsy *Setonův průvodce Beskydami*, příběhy z mých toulek s kamarádem Jendou (Jeanem, Johnem), v závěru *průvodce* píšu:

...Vůtit se – je základem poznání. A tak smyslem našich cest není pochod. Pochod to je pravidelný rytmus kroků, kdy víme, kam bychom měli dojít, kdy i myšlenky a řeč jsou ukázněné... Pochod, to je řád.

Smyslem našich cest je volnost. S Johnem se třeba bavíme o těch nej-nemožnějších věcech... A potom je tím smyslem splynutí s přírodou. Jestliže se nám to daří, pak když se vynoříme z lesa, třebaže v klidné chatové oblasti, jako by nám někdo nasadil svěrací kazajku...

Svým založením jsem na hony vzdálen třeba skautingu, jakémukoli organizovanému hnutí, včetně trampských symbolů šerifa a potlachů. Teď už to umím vyjádřit, ale nejdřív jsem musel ujit tisíce horských kilometrů.

Od roku 1977 krásných sedm roků prožiju na Ostravici. Do hor mohu vyrážet přímo z bytu. Mohu se přidat k *náplavě* a *luftákům*, protože starousedlíci většinou do hor nechodí a turistiku nechápou. Proč na kopce? Co tam bude dělat? Diví se třeba ještě mladá sestřenice mojí ostravické manželky. Chápala by to, kdybych šel do hor na borůvky nebo na hříby. Ale jen tak...? To si může dovolit leda Janek Satina. Všeuměl. Ale ten tam jde *luftáky* bavit s kytarou.

No, není to jenom Janek. Je to i její bratranec Ruda. Ten dokonce dálkové pochody přes Lysou, Smrk a Ondřejník běhá! Nikdy na *padesátce* nebyl první, ale pod pět hodin ji *udělal*. Druhý nejrychlejší! Ruda je pro mě turistická legenda.

Frýdlantské dálkové pochody

si nemohu nechat ujit. Zvláště ty podzemní mám rád. Jsem mladý, a tak mi chůze z kopce do kopce nevadí. Přes dva nejvyšší beskydské vrcholy a nakonec ještě traverz na Ondřejníku. Nohy jdou samy. S přibývajícími kilometry by se daly i do běhu. Tak už mám z *pochodů* bronzový odznak! Jsou tu i staří chlapi. Staří... Třeba jen šedesát mohli mít.

A ta atmosféra na stovce! V noci jako svatojánci světýlka čelovek. Jednou se ke mně přidala černovláška, která byla zamilovaná do mého kamaráda úspěšného horolezce. Přesto inspirace pro básničku *O jedné noci. Noc proveněná tvými vlasy / noc černá jako tvoje vlasy / noc Beatles / a noc rum / a ještě samba dívčích kroků / a samba srdce v neglize / prázdnými ulicemi / až do kuropění*

Po noci si namažu nohy kafrovou masťou, na frýdlantském hřišti dám gulášek, hodinu odpočnu a šplhám na Lysou horu.

Těšíval jsem se na frýdlantské pochody. Když po roce 1989 zanikly, bylo mi to líto. Proč skončily? Ruda mě zklame. Řekne, bylo to takové masové! A co dneska?! Nejmuň desetkrát masovější!

Čtyřiadvacetihodinovka na Lysé hoře,

pak sedm beskydských vrcholů... Kamarádům z ochrany přírody, kteří *břečivali* nad erozí chodníčků a rušením zvěře, říkám, jste měkcí! Když KRNAP odmítne zimní pochod otužilců na Sněžku, CHKO Beskydy ho na Lysé hoře přijme. Jasně, necelá stovka otužilců Lysou nezboří.

V první čtvrtině 80. let minulého století jsem byl u toho, když vznikl Klub přátel Lysé hory (*Lysaři*). Prvním předsedou klubu se stal Luboš Michalec z Ostravice, hornický důchodce, který ochotně pomáhal tam, kde bylo třeba. Doyenem mezi *Lysaři* byl Josef Mařálek ze Starého Města u Frýdku. Turistické ocenění, jedno z prvních v Československu, měl ještě z Klubu českých turistů. Vyschlý starý muž s holou hlavou, čiperný, který se orientoval nejenom v geografii našich hor, ale i v památkách na cestách a historii vůbec. Tak jsem si představoval prvorepublikového turistu.

Jednou jsem s ním spolu s dalšími *Lysaři* absolvoval túru z Ostravice přes Lysou horu na Visalaje a pak dál na Bílý Kříž, Malý a Velký Polom, Skalku a z kopce do Mostů u Jablunkova. Na každém vrcholu po naší trase zavelel k vrcholové štamprličce, a museli jsme zpívat, jak byl z mládí zvyklý.

Rád dávám k dobru úsměvné setkání s Pepou Mařálkem na nádraží ve Frýdku; to už jsem znovu bydlel ve Václavovicích. Začátkem roku jel na Ostravici na výroční schůzi *Lysařů* s muzikou. Měl tehdy devadesát roků. Ptám se ho, jak se mu daří. On na to, že už to není ono, vloni na běžkách si zlomil nohu a nemůže to pořádně rozchodit. V devětaosmdesáti na běžkách – neuvěřitelně!

V době, kdy vznikli Lysaři,

jsem řídil ostravický dětský domov v bývalé školní budově na úpatí kopce Skalka pod Smrkem. Místní mu neřekli jinak než *Židovna* nebo *Židula*. Za první republiky objekt sloužil coby ozdravovna židovských dětí. Po buchenwaldských útrapách tu nabíral síly i Arnošt Lustig.

V dětech, které tu žily od konce 70. let, jsem našel skvělé společníky na horských túrách. Pohybovali jsme se v horách *pod dohledem Ernesta Thompsona Setona* a *hochů od Bobří řeky*. Rozdělávali jsme ohně, spali *pod širákem*, v šepotu prožívali zářijové večery pod Včelínskou chatou na Malém Smrku nebo v Masarykově údolí při poslechu hlasité jelení říje, v zimě chodili na běžky do Zadních hor. Ale také jsme vymysleli turistický pochod kolem Smrku pro děcka z DD frýdeckomísteckého okresu *Domovská 22* a po vzoru Reinholda Messnera čistili horu Smrk od odpadků. Bavilo nás to.

No tak co – když budeme Turistický oddíl mládeže (TOM), nic se nezmění. Na jedné schůzi *Lysařů* nás chválí pozdější poslanec za ODS Karel Sehoř. Kamarádíme s *Lysaři*. Sám se ale *Lysařem* nikdy nestanu. Jsem *turista* na *volné noze*. Jsem vůbec turista...?

Od samého konce 70. let 20. století se pravidelně 30. prosince loučím s beskydským rokem na Lysé hoře. Dobře vychlazený sekt v batohu na zádech patří k tradici. Když pak z bývalé konírny Bezručovy chaty

vznikne legendární *Šantán*, těším se na tu atmosféru boudy, kam často po zadku sjedu sněhovým tunelem a kam se všichni vejdemo. Kam se vejdou i písničky a kytary, mokré a propocené svrsky na hambálkách nad krbem, tácy se štamprličkami, které se vznášejí nad hlavami nově přichozích. Čekáme kamarády, kteří tu ještě nejsou, vyhlížíme je. A pak to uvítání!

Lysá hora 30. prosince

pro mě mívala neopakovatelnou atmosféru. Svě místo má i v *Setonově průvodci Beskydami*: *...Je jeden den v roce, kdy opouštíme divočinu lovců kožešin a v procesí se vydáváme na vrchol magické hory. V šestnáctistupňovém mrazu se na mých zádech chladí láhev sektu. Tak tomu bylo 30. prosince v šestadevadesátém...*

...Směřem od Třince se táhne nízká inverze, bledne v beskydských údolích a ve slovenských horách jsou to už jen závojičky mezi horami. Ve všech těch dolinách musí být nádherný zimní den...

...Bílá kupa Pradědu vyplouvá jako bárka na modrošedém horizontu. A potom to přijde: Západní Tatry – fantastické! Modré panorama velehor s bílými trojúhelníky štítů a stěn, jak se do nich opírá slunce. Pak Malá Fatra – impozantní s rozezkanými štíty. Martinské Hole, Klak... Jako by už dál nic jiného nebylo než hory.

Jdeme do Šantánu na čaj s velkým rumem...

...Jedenáct patnáct – boucháme šampus 1324 metry nad mořem. Zátka letí kamsi k Bílému Kříži. Sekt při mínus patnácti je výtečný. S mrznoucími prsty popijíme víno, pomalíčku, jak se víno má pít, lem skleniček je potažený ledem. Je to skvělé! Všem je odpuštěno – padouřům i mastříákům. Jde se k „Velíčkovi“...

....„U Veličků“ je cigaretového kouře k zalknutí, ale jsou tu také kytary a písničky, a když někdo vejde dovnitř, vevalí se za ním závoj mrazivého vzduchu...

O pár let později v nádherném zimním dni přijdu na Lysou. Tatranské a fatranské panorama je opět fantastické. Na výhledu před *Šantánem* postává a užívá si dne srocení turistů. Tak to se v *Šantánu* ani neposadím, říkám si. Nicméně vejdu do výčepu a – chata prázdná. Nerozumím tomu. Něco se změnilo. Dodnes na to myslívám, třebaže od onoho *výplazu* uplynulo více než patnáct, šestnáct roků. Dnes mě napadá, jestli už tenkrát sportovně vymustrovaným *lysařům Šantán* nebyl málo...

Vnímám to, že v průběhu posledních desetiletí lidí na horách přibýlo. A což teprve během covidové pandemie! Před lety jsem u nás začal potkávat i Poláky a Slováky, kteří kdysi chodili do hor jen na borůvky a na houby, tak jako naši horalé. Měl bych se jich zeptat, proč najednou na kopce vyrážejí? Je to tím, že pohyb, zvláště na horách, je zdravý? Není to už móda...? Tak jako jsou módní samotné Beskydy.

Hory jsou testosteron, hory jsou adrenalin,

hory jsou štíhlý pas a svalnaté nohy. Hory jsou *chytré hodinky*... Není to pořád málo...? Sociolog by to možná viděl jinak.

Kdysi jsem se těšival na kamenitý chodníček od Barabské cesty do sedla Smrku. Říkal jsem mu *zbojnický chodníček*. Takový byl léta. Poslední roky je sešlapaný až na skálu, jako bych šel na kopec ve Vysokých Tatrách. Přibýlo nohou na horách.

Dnes se dokonce propaguje nový způsob *chůze po kotárech*, především abys toho stihnul co nejvíc, nikde nepobyl dlouho, jen se zastavil, udělal mobilem selfie a pokračoval dál. – Po sto šedesáti letech by se Henry David Thoreau divil! Jeho *Chůze* se změnila v *Běh*, aniž by šlo o závod.

V poslední době si říkám, ne, před *silvestrem* už na Lysou horu nepůjdu. Nakonec stejně jdu. Ctím tradici už kvůli několika kamarádům. Ale převlékám se do suchého prádla před chatou, svačím před chatou. Je mi zapotřebí sledovat z fronty od výčepu, kde se v lokále uvolnilo místo...? Všichni jsou zahledění do svých talířů, do svých hrníčků a půllitrů. Zpěvy nejsou, tanečky nejsou, kamarády s jásotem neuvítáš. Něco se vytratilo. Originalita...? Cosi hřejivého.

Třicátému prosinci se podobá většina dnů na Lysé hoře i chvil, kdy se slunce schová za Radhoštěm. V září 2024 jdu s vnoučaty za tmy na Šance poslouchat troubení jelenů. Je hvězdný večer a jedna z hvězd sestupuje z hory, po žluté turistické značce, to už vidíme přibíhat z Lysé chaplíka s čelovkou.

Lysá hora se stala fenoménem mezi českými horami. Stala se však i lidským mraveništem, městem v pohybu. Pro mě ztratila přitažlivost. Dokazovat si, jak jsem namakaný, už nechci, stejně nejsem, a blíže k sobě mě hora, z boku absurdně obklopená národní přírodní rezervací Mazák, nepustí. Ještě něco je pro Lysou horu typické: Novodobý *lysař*, a že jich tu je, nemá zájem zdravit druhého *lysaře*. *Ahoj* se ztrácí v rytmu kroků.

Literatura • Umění • Kultura

Pokračování ze strany 1

Válka s Tatory o krymskou Taffu vznikla z malicherného důvodu, když se muslimský kupec domníval, že ho janovský obchodník ošidil. Ve rvačce Janovan vyznavače Alláha zabil. Jeho přátelé se obrátili na tatarského chána a ten Krym napadl. Křesťané se uchýlili do opevněného přístavu Kaffa. Janovská flotila přitáhla na pomoc a tatarské hordy porazili. Zbytek muslimů odtáhl. Když ale koráby s Janovany odlply, Tataři se vrátili. V jejich ležení vypukla černá smrt. Na mor hynuly tisíce. Křesťanští obránci Kaffy vzdávali hold Bohu, že je ochránil. Když Chán Džanibeg pochopil, že jeho bůh je proti němu, dal pokyn k něčemu, co neučinil ještě nikdo. Balistami dal přes hradby do přístavního města metat rozkládající se mrtvoly. Mor zachvátil Kaffu. Když začali křesťané umírat, zdraví i nakažení Krym opustili. Mor rozšířili po celé Evropě. Tatarský Krym získal světový primát v použití biologické zbraně.

Pádem Konstantinopole v roce 1453 Osmanská říše získala přístup do Černého moře. Bylo otázkou času, kdy se to projeví na Krymu. V roce 1475 se osmanští Turci vylodili u Kaffy. Turci s Tatory si Kaffu, všechny pobřežní pevnosti a města podrobili. Obyvatelé zmasakrovali, zbytek zotročili. Krym se dostal do područí Osmanů se spoluúčastí tatarských souvěrců v jejich Krymském chanátu XV. a XVI. století. Kromě válčení byli Tataři velkoobchodníky s otroky. Na turecké trhy dodali na tři miliony ztracených bytostí většinou Rusů. Na 50 000 jich zůstalo na Krymu. I tím byl položen ruský základ poloostrova.

Krym je od XVIII. století ruský

Obsazení Krymu a jeho začlenění do Ruské říše se stalo jednou z nejdůležitějších úloh Ruska XVIII. století. Bylo vyvrcholením boje Ruska o přístup k Černému moři. Až šestiletá válka přinesla Rusům vítězství. Výchozím bodem byla bitva u Česme (1770). Admirál Spiridonov tam Turkey porazil. Ztráty Turků činily 11 000 proti 20 ruským námořníkům. Vítězstvím u Česme Rusové přetali komunikace Turků v Egejském a Černém moři, narušili blokádu Dardanel a ohrozili dočasně Istanbul.

Mírová smlouva v Kučuk-Kainarji vyhlásila nezávislost Krymu na Turecku. Turecko se ale nevzdalo. Společajíc na tatarskou šlechtu vůči Rusku nepřátelskou, Porta vyslala agenty na Krym. Jako kazatelé podněcovali Tatory k odporu. V potlačení vzpoury sehráli důležitou roli původem řečtí bojovníci jednotek Potěmkina velícího ruským jednotkám. Proti muslimům motivovaní Řekové ve své vlasti pod krutou nadvládou Turků, se vyznamenávali v nejtěžších bojích proti Tatarům v horách Krymu. Od 8. dubna 1783 vyhlášením manifestu carevny Kateřiny je Krym součástí Ruska.

Loďe Černomořské flotily v roce 1783 zakotvily v Akhtjarské zátoce. Vybral ji jako ideální místo k vybudování námořní pevnosti Potěmkín. Od té doby Krym a nový Sevastopol spjatý se jménem Potěmkina je ruský. Je tomu vzdor Krymské válce 1854/1856, okupací Německem 1941/1944, vyhlazování Rusů s aktivní účasti 20 000 Tatarů překonávajících hrdlořezy jednotek esesmanů.

Slavné období Ruska, jehož základ položil Peter I., vrcholilo za Kateřiny Veliké. Kozáci ovládli Sibiř, Dálný Východ, pronikli přes Aljašku do Kalifornie, ve Střední Asii až do Afghánistánu. Na růstu moci Ruska se podílí milenec Kateřiny, Potěmkín. Dvě desetiletí vládl spolu s carevnou. Na jihu Ruska na to Potěmkín stačil sám.

Měl absolutní důvěru Kateřiny. Byl nesmírně schopnou mnohostrannou osobností. Propaganda Západu i u nás a na Ukrajině ho vydává za sexuálního atleta a tvůrce klamných, ve skutečnosti neexistujících vesnic.

Potěmkinovy vesnice

Nejsou než opakovanou Lží, vycházející navíc z jiné nepravdy; podle ní je Rus štitivě vydáván za lidsky odpudivý druh. Ze své podstaty je údajně neschopný dosáhnout úrovně Němců nebo Francouzů či jiných národů a ras vyvolených vládnout světu. Potěmkín prý předváděl Kateřině a jiným jen kulisy míst, která se po odjezdu carevny měnila opět v ruský nekonečně špinavé vesnice a pustou step.

Vznikala ale velkoměsta, vyrůstaly přístavy. Měnily se oblasti starých i nových částí Ruska i samotní Rusové. Serenissimus, jak začali obdivně Potěmkina nazývat, měnil Krym. Vytvořil Nové Rusko. Potěmkinovo šíření moci, kultury, technického pokroku a náboženství je unikátním sjednocením v jeho osobnosti: Není jen autorem tvůrčích myšlenek, ale především je uskutečnil mocí vojáka s vizí státníka. Jde o druh kolonizace postrádající genocidní rysy americké, německé, ale také izraelské.

Proti smyšlenkám o Potěmkinových vesnicích stojí realita zakládaných měst. Z pouhých vesnic na vhodných, pečlivě zvolených neosídlených místech rozkvétají Potěmkinova města. Dnes jsou to milionová ruská města jako Oděsa. Ódou na budovatelského génia je ruský Cherson. V mezidobí 1770 až 1774 se Potěmkín jako generální guvernér Nového Ruska stal spoluvládcem Kateřiny. Nejvyšší armádní pozice zahrnovaly post velkoadmirála Černomořské flotily. Veel jí, aniž by podléhal Admiralitě v Petrohradu. Byl také velitelem speciálních jednotek, jež tvořili kozáci.

Kozácká armáda

Nejprve si podrobil Záporožské kozáky, jež tvořili jako jedna ze 12 více méně samostatných částí významný podíl Kozácké armády. Předtím Záporožští kozáci atamana Mazepy zradili Petra Velikého, když přeběhli na stranu švédského krále. Uralští kozáci, většinou Tataři, se podíleli na rebelii Pugačeva. Tlupy kozáků zahájily Rusko-tureckou válku v roce 1768. Záporožské oddíly napadaly ruské jednotky na cestě k bojišti. „Brutální demokracie“ s volenými kozáckými vůdci pro Potěmkina byly nepřijatelné.

Potěmkinovy jednotky v létě 1775 obsadily centrum Seče. Tím kozácký územní útvar přestal existovat. Vzbouření záporožští kozáci nebyli potrestáni. Jen tři vůdce deportovali do kláštera u Bílého moře. Část kozáků přesídlili do Astrachaně. Někteří se přidali k Turkům. Většina kozáků sloužila v Potěmkinově elitní armádě. Považovali ho za ochránce a sloužili v bojích proti Turkům.

Po založení ruských měst a přístavů na pobřeží Černého moře následovala regulace na peřeje bohatého Dněpru. Umožnila šíření obchodu do vnitrozemí a přeměnu stepi v úrodnou černozemní obilnici. Široká základna nových měst na pobřeží se proti proudu Dněpru zařezávala ve tvaru trojúhelníku do stepi až po jeho vrchol s městem zasvěceným carevně. Potěmkín toto místo na Dněpru v ohbí vysokých břehů pokrytých svěží zelení široké jednu míli zvolil jako vhodné pro přístav lodí připlouvajících a opouštějících město regulovaným tokem na jih.

S „Petrohradem jihu“, Jakatěrinoslavi, však Potěmkín neuspěl. Až

jako Dněpropetrovsk se stalo město průmyslovým centrem. Za sovětské vlády byl zavřeným městem ovládaným stranickými byrokraty. Leonid Brežněv tam kolem sebe ve 30. letech soustředil skupinu aktivní ve stalinských čistkách. Proslula jako Dněpropetrovská mafie; Pod Brežněvem byla tato „Ukrajinská mafie“ v 60. letech minulého století jádrem politbyra vládnoucího až do trpkého konce. Zdiskreditovali socialismus, rozvrátili SSSR i jeho satelity. Zaniklo i Československo. Z vyvrcholení civilizace, za které pád sovětského socialismu Západ vydával, zůstala jen pachučí zklamání nad zběsilou militarizací a nekonečnými válkami.

Neúspěch s Jekatěrinoslavi zastínil jiný cíl. Potěmkín se zaměřil na Krym. Poloostrov nabízel místo pro obchod s tradicí, sluncem ozlacené pláže, osvědčenou kvetoucí zahradou Konstantinopole plnou vůně, pochoutek a přepychu Bachčisaraje. Klíčem k Potěmkinovu ovládnutí poloostrova se stal přístav Achtiar. Přejmenovaný na Sevastopol byl během poloviny 80. let 19. století přeměněn v jeden z nejlepších přístavů a zůstal největší námořní základnou Ruska.

Od Potěmkina k Putinovi

Jen na základě faktů lze pochopit v záplavě válečné propagandy Západu skutečnost, že Krym je ruský. S Ukrajinou neměl v historii až dodnes téměř nic společného, jak se snaží popíráním dějinných faktů válečnická propaganda Zelenského i Fialovy vlády vsugerovat. Věvodí vliv generálů a plukovníků získávajících stále více moci. Jedním z nich je u nás vládní „koordinátor strategické komunikace“ Otakar Foltýn, aktivní voják v prezidentské kanceláři generála Petra Pavla. Nejnověji se uplatňuje i šéf BIS generál Koudelka se silnými vazbami na CIA. Její mocí v USA Donald Trump velmi oťrásl. Projevilo se to i v řadě návazných struktur CIA jako v mamutí USAID – v její součásti a i z českého rozpočtu spolufinancovaného Člověka v tísní. Potrefený český šéf v tísní se už ozval.

Oficiální propaganda stejně nedůvěryhodná jako skomírající Fialova vláda stále kritizující změněný kurs v USA místo taktického ústupu po zřejmém debaklu v sázce na dementního Bidena a jeho stínové vládnoucí okolí - Petr Fiala a představitel diplomacie Lipavský reagovali na změny v USA naprosto zmatečně prohlášením věrnosti s přetrvávajícím odpudivým vztahem k Trumpovi. Zvláště je to zřetelné v záchvatech mediální záště proti prezidentovu oblíbenci a poradci Elonu Muskovi.

Doufáme, že střetem s důvěryhodnou opozicí ANO a sympaticky silícím STAČILO!, dojde k uklidnění. Místo podpory válečnického běsnění volajícího z Ukrajiny po jaderných zbraních by měli vládní pánové věnovat pozornost krizi Česka, kterou zapříčinili. Neopomíjet takový imperativ a výzvu, jakou je umělá inteligence. Měli by odvolat neschopného ministra zahraničí, nejhoršího jakého Česko mělo. Česká média, jak se zdá, nabírají dech k serióznějšímu zpravodajství. Věrme, že v tom budou pokračovat; že ani akademici nebudou hlásat nesmysly o ukrajinském Krymu, Rusy utlačovaných Tatarech a péči mírumilovné Ukrajiny, na příkladu Tatarů až dojemně pečující o národní menšiny, kdyby jen mohla i na Krymu. Tam prozatím posílá jen drony, vražedná lodní kamikadze a rakety. Myslím, že nejsem sám, kdo by se rád oddal snu, že by Praha mohla opět hostit na nejvyšší úrovni konferenci o míru, odzbrojení a přispět k mírovému soutěžení v rozvoji tolik lidstvu slibné a všestranně prospěšné AI.

“Nechod’, Vašku, s pány na led, neboť mnohý příklad známe, že pán sklouzne a sedlák si za něj nohu zláme.”

Karel Havlíček Borovský
foto: Ivo HAVLÍK

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO Olovo Miroslavy Němcové

Když už jsme u expresivních výroků pro sociální sítě, v týdnu byl hlavním tématem falešný tweet senátorky Němcové, která údajně měla přát Leningradu, aby znovu zažil blokádu z druhé světové války.

Němcová popřela, že by jej psala, a všichni v médiích to akceptovali, takže se obsah tweetu neřeší. „Zajímavější z našeho pohledu je způsob, jakým se Němcová zviditelňuje na jiných médiích v návaznosti na tuto kauzu,“ dodává mediální analytik Petr Žantovský. Třeba na Aktuálně.cz vyjádřila své pohoršení nad reakcí bývalého ruského prezidenta Dmitrije Medveděva, který jí měl popřát „nebytí, tedy smrt“.

Tato dramatická scéna zcela zastínila podstatu kauzy, kterou by primárně měly řešit tajné služby nebo policie, totiž samotný příběh toho příspěvku, který zjevně představuje bezpečnostní riziko. „Celá věc je naprosto jak z čítanky propagandy nebo dezinformace. Někde vznikl nějaký tweet, někdo ho potřeboval někam umístit. Kde, jak a proč není podstatné, podstatné je, jaké vyvolal efekty,“ říká Žantovský.

Vzpomněl si přitom na kauzu Olovo, která měla údajně být vykonstruována lidmi kolem Miloše Zemana v době, kdy předsedal vládě. „Měl to být jakýsi hanopis na Petru Buzkovou, jeho tehdejší velkou stranickou rivalku. A hodilo se to celé na nejbližší okolí Miloše Zemana s tím, že chtěl poškodit Buzkovou. Koho to poškodilo v realu, byl Zeman, protože všechny noviny a titulétní stránkách nonstop dva měsíce,“ připomíná mediální analytik. Takže tajemná diskreditace nakonec političce v její popularitě pomohla. „A nikoho nenapadlo, jestli to náhodou nevyfabrikoval nějaký

spolupracovník z okruhu Buzkové proto, aby na tu Buzkovou přilákal pozitivní pohled veřejnosti,“ dodává Petr Žantovský s tím, že takové mediální hry se samozřejmě odehrávají stále, a navzdory technické proměně mediálního světa velmi podobně jako tehdy.

Výsledkem celé kauzy podivně zjeveného tweetu je každopádně hysterie. „A zejména je podivuhodné, že ze všeho obvinila Babiše, že prý se nedistancoval od této záležitosti, a že tudíž s tím má něco společného,“ zaujalo docenta.

Babiš přitom výrok na CNN Prima News odsoudil, a to velmi radikálně. Ale jak Žantovský zjistil v diskusi pod článkem na Aktuálně.cz, u některých mu to stejně nepomohlo.

Jiné reakce jej naopak překvapily. „Soudní čtenáři píší například ve smyslu, samozřejmě odsuzuji komentář Medveděva, je to za hranou, ale nechápou její předpoklad, že za to může Babiš. Ona je tím Antibabišem posedlá. A nakonec tento čtenář popřál paní Němcové, aby jí už Babiš dál nebudil ve snech,“ cituje.

V diskusi padl i dotaz, proč se vůbec kauza řeší, když všichni popírají, že by nějaký tweet existoval. „Není naopak toto podpora ruské propagandy, když někdo z našich politiků tak intenzivně řeší výroky jejich politiků?“ klade si otázku Petr Žantovský.

„Na tuto kauzu, která je skutečně bouří ve sklenici vody, ale zpravodajské vody, bychom měli co nejrychleji zapomenout. A pokud to bude možné, také na historické činy a zásluhy paní Němcové,“ uzavírá.

www.parlamentnilisty.cz

Literatura • Umění • Kultura

RUCE V HLÍNĚ

BOHUMILA SARNOVÁ

Když se řekne hlína, naskočí mi v mysli hned jedno úsloví. Už nevím, kde jsem je slyšela, možná ve starých filmech pro pamětníky z okruhu herců Oldřicha Nového, Ladislava Peška, Františka Filipovského či Hugo Haase, kdy některý z nich reagoval na humornou situaci slovy: „To je ale hlína!“

Takže hlína, v tom případě – velká legrace, švanda, ale taková lehká a jemná. Jenomže není hlína, jako hlína. Ta, o kterou

se bude jednat v tomto případě, je pořádně těžká co do hmotnosti i co do zpracování. Je to ale materiál v pravdě kouzelný. Ne sám o sobě. Nepotřebuje k tomu, aby vynikla jeho skrytá krása nic jiného nežli lidské ruce. Ne však ledajaké. Musí to být ruce vnímavé, hbité, citlivé a také silné, aby v takovém spojení smyslů vzniklo to, co nazýváme odjakživa keramikou.

Keramiky je výtvar lidských rukou už z doby pravěké, která vznikala nejen jako nutná potřeba při přípravě pokrmů, při práci kolem domácích zvířat, ale také jako předměty okrasné a tedy zbytné. Byly to vázičky, figurky a také hlíněné šperky. Člověk se keramikou od těch dob nepřestal zabývat.

Vynález hrnčírského kruhu

započal skýtat nevídané možnosti. Točením za pomoci nohou a tvarováním na vrchním kruhu vytvářel hrnčír nespočet tvarů a variant. Doba pokročila a hrnčírský kruh začal být poháněn elektrinou. O to víc se keramik mohl soustředit na vlastní práci. Ale i ta podléhá trendům doby, co se uměleckého projevu týká. Jedno však zůstává stále stejné. Totiž to, co stojí u samého počátku tvoření – hrouda hrnčírského hlíny na podnose kruhu. Keramiku je bezpočet. Uměleckých výtvarů také.

Představte si malé dětské ručičky, které se snaží v keramickém kroužku vdechnout hlíně nějaký tvar, většinou to je kočička nebo pejsek. Důležitý není finální výsledek. Důležitý je vztah k hlíně, který díky tomu „hňácání materiálu“ děti získávají. Vypá-

lením v peci je dílko hotové. Sama mám ještě na policičky bývalého dětského pokoje takové pokusy mého syna uschovány.

Osobně mne hlína „pronásleduje“ už hodně dlouho. Ne že bych tvořila tímto způsobem. Jsem malířka, a tudíž je moje prostorové vidění omezeno na plochu papíru, desky a plátna. Shodou okolností jsme zakotvili s manželem v Jihlavě, v přízemním starém domku, ve čtvrti zvané Na Hliništi. Název odkazuje na někdejší cihlářskou výrobu v místě, kde se těžila jemná hlína. Proto jsou

zde dosud vidět pozůstatky cihlářských domků, třebaže již hodně přestavěných, které se nacházejí doslova v kdysi dávno vyhloubené jámě oproti zvýšenému okolnímu terénu.

Když jsem jezdila za svým nastávajícím manželem do Jihlavy, kde si odbýval prezenční vojenskou službu, vedly naše kroky často do Oblastní galerie Vysočiny. Tam jsme si na jedné prodejní výstavě keramiky zakoupili keramickou vinnou soupravu z kunštátské keramiky. Nelze tomu uvěřit, ale ten nádherný temně hnědý rýhovaný džbán se šesti pohárky na víno máme vystavený na polici dosud.

Netušila jsem tehdy, že mne má profese zavane mezi keramické kumštýře v pravém slova smyslu a já že si budu u nich vybírat ty nádherné keramické výtvarky pro svou galerii.

Navštívila jsem řadu keramických dílen. Velkých, menších i těch s jediným keramikem. Ty chvíle trávené v keramických dílnách při výběrech keramiky byly pro mne vždy velkou radostí a potěšením.

Stěžejním místem byl Kunštát,

město tradičních keramických trhů. Typická kunštátská kerami-

ka měla svůj styl, stejnou barevnost glazur, typické tvary. Je snadno rozpoznatelná. Žel, od roku 2005 tato dílna ukončila svou činnost. Další výroba keramiky a s ní spojená prodejna Uměleckých řemesel, také v Kunštátě, byla ve své nabídce různorodější. Nabízela okrasnou i užitnou keramiku s opět svým pro ni typickým dekorem. Barevnost glazur byla pestřejší a nabídka obsahovala téměř veškerou keramiku od hrnků, džbánů, jídelních souprav, váz i vyloženě dekorativních plastik. Základem obou výše jmenovaných dílen byla točená keramika, co výtvar, to originál.

Zmiňované keramické trhy v Kunštátě – tak to byla, a doufám že ještě stále tato akce přetrvává, nepřeborná nabídka keramických výrobků od řady zúčastněných autorů a keramických dílen. Prostě, jedním slovem, pastva pro oči.

A tak bych se zde mohla zmínit o keramických dílnách které jsem navštěvovala: v Letovicích, Blansku, Kostelci nad Černými Lesy, v Českých Budějovicích a řadu dalších. Všude mne při

vstupu do keramické dílny uvítal zvláštní závan zpracovávané hlíny, teplo od vypalovacích pecí, na všem posedaný hnědo červeně oranžový prach. Ten měli ostatně keramičtí mistři na všem a všude, asi tak jako mají horníci neustále černo okolo svých očí a ve všech pórech. Žel v průběhu let hodně keramických dílen postupně zanikalo, většinou z existenčních důvodů. Ale to by byla smutná písnička a o něčem jiném.

Prohlédněte si fotografické záběry Ivo Havlíka rukou Jany Marincové z její keramické dílny na Bechyňově náměstí v Přibyslavi. Jsou to ruce umazané hlínou, skrácené tekoucí vodou, přilnuté a jakoby přirostlé k nádhernému materiálu, kterým hlína je. Představte si ten krouživý pohyb hrnčírského kruhu, ze

kterého najednou počne vyrůstat z hlíněné hroudy zamýšlený tvar, otevírající a zase se uzavírající jako dosud neznámá amfora. Opět a znovu těmi prsty rukou tvarována ke kýženému výsledku. Hrnčírský kruh se zastaví a kumštýř z jeho podstavce obratně odřízne strunou artefakt, který bude následně glazován a vypalován. A my s údivem po čase spatříme to, co dokáží jen lidské ruce, zasvěcené nádhernému, i když těžkému řemeslu. Krásnou keramickou uměleckou práci.

Z Vysočiny srdečně zdraví autorka

VIDLÁKOVY KYDY

František Škeřík, dezinformátor

Můj původ po meči mám vysledovaný do roku 1749 do Horní Sloupnice. Tam žil jistý František Škeřík a byl sklenář. Dodnes tam na Sloupnicku žije hodně Škeříků. Škeřiti se = šklebiti se. Tento František byl tajný evangelík. Jeho předci po šest generací od Bílé hory schovávali po půdách a maštálích Bibli Kralickou a Komenského Obecnou poradou o nápravě věcí lidských. František tam nebyl sám, v okolí se nacházelo povícero takových kolaborantů a udrželi se, protože žernov feudálního útisku tam nemlel zase tak silně.

Kraj to byl poměrně bohatý, takže i menší chalupníci uměli číst a po večerech sledovali dezinformace na dobových sociálních sítích.

Tehdy bylo čerstvě po válce o rakouské dědictví. Prusové nejprve obsadili celé Slezsko a při druhém vpádu do Čech obsadili na čas i Prahu. Bedřich Veliký měl zájem, aby se jeho dobytá území rozvíjela co nejrychleji. Evropa se po Králi Slunce a Svaté inkvizici pomalu chystala na nový horor – stát s velkým S.

Tam u „velkého Frice“ začala

budoucí nadřazenost nordické rasy,

pošilhávání po ruských územích na východě opět jednou zesílilo a začalo se přemýšlet, jak tato území dobýt. Tedy... hned jak se sjednotí německá území na západě. Už tehdy se snilo o společné sjednocené Evropě... jen tehdy ještě to chtěli dělat krví a železem, a ne byrokracií.

Pruští emisáři tehdy nabízeli náboženskou svobodu a půdu. Slezsko muselo vzkvétat a přinášet do královské pokladny pořádné peníze. Tehdy došlo z českých území k poslední masové emigraci za víru. Vylidnily se prý celé vesnice. Především tam ve východních Čechách, odkud to do Slezska nebylo daleko. Sto let poté, co Jezuité vyhlásili

projekt rekatolizace za úspěšně dokončený, se ukázalo, že jejich úspěch nebyl zase tak velký a i žáci Ignáce z Loyoly měli tendenci lhát jak Fiala. Po sto letech perzekucí a inkvizičních procesů se ukázalo, že Hus a Chelčický byli v národě zakořeněni mnohem hlouběji, než si páni páteři mysleli. Dvoustletý marketing sice hodně lidí zblblnul, ale zdaleka ne všechny. Dokonce i po této poslední emigraci zůstalo v zemích koruny České dost evangelíků na to, aby Josef II. vyhlásil Toleranční patent.

Tento poslední evangelický exodus také podnítl i poslední pronásledování těch, kteří odejít nechtěli. Přece jenom, poměry se uvolňovaly a o třicet let později to císař Josef vyřešil. To nejhorší už bylo za nimi. Ale, když utíkají nevolníci a díky tomu začne ekonomika klesat, panstvo se naštve, zdůvodní si to hybridní válkou a začne hledat (p)ruské troli farmy, aby ty dezinformace konečně vykořenilo. Historie se pořád opakuje, jen se mění kulisy...

V roce 1749 došlo i na Františka,

vrchnost se konečně domákla, odkud se šíří zrádný evangelický mor a František dostal obsílku, aby se dostavil k výslechu. Na to ovšem můj předek nečekal, v noci naložil žebříňák, ženu i děti a vyrazil směrem k hranicím.

Spolu s dalšími Čechy pak dostali půdu uprostřed bažinatého slezského pralesa. Vojáci vykopali odvodňovací příkop a nechali budoucí sedláky, aby si nějak poradili.

Rodinná paměť obsahuje spoustu historek, které se shodují v tom, že život v Bedřichově Hradci byl velmi lopotný. Obklopení mořem Němců si tam Češi vytvořili spoustu kulturních berliček, aby se neodrodili a udrželi si povědomí o svém původu. Osvojili si velmi černý humor, dosazeného luteránského faráře příliš neposlouchali a vyznávali víru, které se dnes říká pietistická. Není náhoda, že se dodnes opírá především o vlastní studium Písma, domácí bohosluž-

bu a ostražitost vůči nařízením shora.

Dvě stě let pak Škeříkovi žili v Bedřichově Hradci. Udrželi víru i jazyk. A není náhodou, že v západních Čechách, kam títo lidé pak přišli po druhé světové válce, jsou potomci těchto reemigrantů vlastně jediní, kteří tam ještě udržují církev a umějí předat víru z rodičů na děti.

Český jazyk udrželi původní. Nedotčený Jungmannem či Preslem. Češtinu Bible Kralické, češtinu barokní, košatou na výrazy. Myslím si, že moje psaní je ovlivněno právě touto kombinací okolností. Mám rád jinotaje, hraju si rád se slovíčky, miluju ohýbání cizích slov a v naší rodině to tak dělají všichni. I ti, kteří nemají literární sklony. Husitskou revoluci zkrátka přežili ti, co ryli brázdu do historie perem a slovem, nikoliv ti, kteří používali palcát a cep.

Jediné, co moji předci neudrželi,

bylo příjmení. Škeřík je pro Němce děsný jazykolam a tak si ho tamní matrikáři postupně upravovali k německému obrazu. Ze Škeříka se postupně stal Štěřík a díky německému pravopisu se to dnes píše Sterzik a vyslovuje německy „štercik“.

Dnes žije v České republice 22 mužů s příjmením Sterzik a 22 žen s příjmením Sterziková. Všichni jsme tak či onak potomci Františka Škeříka, dezinformátora, na kterého si došlápla vrchnost. A pokud mohu soudit, všichni jsme stejní. Neuznáváme autority vzešlé z titulů či hodností, nemáme rádi, když nám z kazatelen či televizí věší bulky na nos, jsme zatatí ve víře, ale zároveň odbojní. Víme, že síla slova je silnější než síla zbraní, o pravdu se hádáme, snažíme se ji hledat, ale víme, že ji nikdy nebudeme vlastnit.

Čtyři století to na nás různí majitelé zaručených pravd zkoušeli, ale nic s námi nepořídili.

(DANIEL STERZIK)